

14. Усна історія Степової України / Запорізький край. – Запоріжжя: АА Тандем, 2008. – Т. 3. – 492 с.
15. Усна історія Степової України / Запорізький край. – Запоріжжя: АА Тандем, 2008. – Т. 2. – 512 с.
16. Шитюк М.М. Південна Україна: червень 1941 – листопад 1942 рр. / М.М. Шитюк, А.А. Погорелов. – Миколаїв: Вид-во І. Гудим, 2009. – 360 с.
17. Шитюк М.М. Геноцид проти євреїв Південної України в роки німецько-румунської окупації (1941–1944 рр.) / М.М. Шитюк, Н.В. Сугацька – Миколаїв, 2008. – 154 с.

Янюк І.Ф.

здобувач,

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

КАДРОВА ПОЛІТИКА ПАРЦЕЛЯЦІЙНОГО ТОВАРИСТВА «ЗЕМЛЯ» У ЛЬВОВІ (1907-1923 РОКИ)

Набором кадрів на важливі посади в товаристві займалися особисто його керівники. Так, доктор Альфред Говикович, заступник одного із членів ради директорів «Парцеляційного товариства «Земля» у Львові запросив на роботу Романа Гуцуляка. Саме запрошення члена ради директорів Р. Гуцуляк і вважав основним своїм аргументом. На відміну від більшості кандидатів він не сам просився, а навпаки погоджувався на запрошення працювати у товаристві. У листі до ради директорів він вказував і заробітню плату, обіцяну за роботу управителем парцеляції – це 4 крони (далі кр.) від кожного проданого моргу землі. Також йому належалося помешкання у Львові [3, арк. 43-43 зв]. Відповідно робимо висновок, що товариство «Земля» практикувало відрядну форму оплати праці, яку очевидно вважало найефективнішою за такий вид робіт.

Власне керівництво підприємством призначалося відповідними органами товариства, окресленими статутом. Так, раду директорів обирала наглядова рада на засіданні, там же обирали голову і секретаря наглядової ради [1, с. 57]. Усе керівництво щороку звітувало на загальних зборах, деякі з керівників переобиралися на наступні терміни, а дехто за результатами звітів втрачав своє місце [2, с. 50-51].

До штату товариства входили керівні органи (директори, їхні заступники, керівництво та члени наглядової ради і ревізійної комісії товариства [1, с. 56-59]), працівники технічного відділу (завідуючий, заступник та землеміри [4, арк. 14]), працівники контори (юрист [5, арк. 7], бухгалтер [5, арк. 44], помічник бухгалтера [5, арк. 2], адміністратор в бюро [3, арк. 57], писар [3, арк. 12], книговедець, помічник книговодця [3, арк. 63], бюрові маніпулятори [3, арк. 102], канцелярський помічник [3, арк. 118]), працівники маєтків (управитель [3, арк. 53], торговий посередник [3, арк. 47], гуральник [3, арк. 37], помічник лісного [3, арк. 12]). Впродовж окресленого періоду могла змінюватися кількість працівників на окремих посадах або могли створюватися тимчасові посади.

Одразу після заснування «Парцеляційного товариства «Земля» у Львові багато осіб надсилали до товариства листи із проханням прийняти їх на роботу.

При цьому особи та бажані посади були максимально різноманітними. При прийомі на роботу, кандидати подавали характеристики на себе, які називалися «свідоцтвами». У них містилася інформація про попередні місця роботи кандидатів та відгуки, щодо якості виконання ними своїх службових обов'язків. Такі рекомендаційні листи підписували керівники підприємств, на яких раніше працювали кандидати або поважні люди, чиє слово та заступництво мало в тодішньому суспільстві «вагу» [3, арк. 2]. Яскравим прикладом таких характеристик було свідоцтво, видане претенденту на посаду Петрові Дармолінському керівництвом Лопатинського маєтку 29 червня 1905 р. В ньому зокрема зазначався його рік народження (1855 р.), а також трудовий стаж. На попередньому місці роботи він працював з 1883 р. Спершу лісником-наглядачем, через вісім років став підлісничим, а з лютого 1901 р. – економом. Увесь свій кар'єрний шлях пройшов у маєтку «Добрі лопатинські». Причиною звільнення стало скорочення штату, у зв'язку із поділом маєтку на три частини. У кінці характеристики вказувалося, що увесь цей час П. Дармолінський себе проявив, як хороший службовець. Це свідоцтво підписав і видав директор маєтку професор Р. Базлен та керівник лісового господарства Лопатинського маєтку Пилип Кудельський [3, арк. 2].

Іншим варіантом зарекомендувати себе було подання власноручного резюме. Так вчинив один із кандидатів на посаду юриста товариства – Тома Різник. У листі вказувалося, що претендент дізнався про заснування товариства в одному із номерів газети «Діло». Як тільки він довідався про заснування чергового «руського» товариства, то одразу ж зрозумів, що йому знадобляться послуги нотаріуса. Власне Т. Різник працював у різних нотаріальних конторах із 1888 р. (лист датувався 1907 р.). Останнім місцем його роботи впродовж попередніх трьох років була праця в адвокатській канцелярії м. Тернополя. Зважаючи на такий тривалий поважний досвід роботи, він переконував у тому, що здатний цілком конкретно допомогти молодому товариству у нотаріальних справах. Себе він бачив на посаді помічника голови канцелярії, очевидно із юридичних питань. На доказ своїх заслуг він надіслав свідоцтво та грамоти, заслужені за свою юридичну кар'єру [3, арк. 3].

Наступний його лист до ради директорів «Парцеляційного товариства «Земля» датувався 19 лютого 1910 р., тобто через три роки. У ньому Т. Різник зазначав, що в грудні 1908 р. товариство «Земля» повідомляло його про наявність вакансії адміністратора в бюро товариства із місячною заробітною платнею в розмірі 150 кр. При цьому перший рік роботи мав бути випробувальним. У подальшому, зарплата мала б бути підвищеною. Початок його роботи планувався на 1 лютого 1909 р. Відповідно на час написання листа випробувальний термін вже закінчився. Т. Різник заявляв, що за цей час він опанував основи ведення діловодства, познайомився з іншими працівниками і загалом дуже задоволений ходом справ, оскільки йому вдалося якісно підвищити свій кваліфікаційний рівень.

За його словами життя в Львові на той час було дуже дорогим і йому разом із дружиною важко було вижити на таку зарплатню. Тому він просив раду директорів товариства «Земля» підняти йому зарплатню з 1 лютого 1910 р. до 200 кр. за місяць [3, арк. 57-58].

Бувало, що до товариства надходили листи із запитом про наявність вакансій на робочі місця від малозабезпечених верств населення, які проте вміли писати і могли надіслати листа, як от пан Кирило Криницький із Волині, що звертався із відповідним запитом до товариства «Земля». На що йому відписано на його ж листі, що його прохання взято до уваги і його кандидатуру внесено у відповідний реєстр кандидатів на посаду [3, арк. 6-7 зв].

Дехто з кандидатів намагався викликати почуття жалю в дирекції, посилаючись на хворобу близьких родичів. Таким кандидатам дирекція не поспішала давати відповідь. Тому вони писали знову і знову, намагаючись отримати в неї відповідь [3, арк. 41-41 зв].

Надсилали свої резюме товариству й діючі священики. Деякі кандидати, не маючи достовірних даних, щодо вільних вакансій у товаристві, надсилали листи із запитом, чи не потребувало воно, наприклад, адміністратора? [3, арк. 42-42 зв].

Находили до ради директорів товариства листи студентів із проханням дозволити проходження практики на базі структури товариства. Як-от лист Євгена Бородисевича, який просив надати йому роботу в технічному бюро всього на два тижні у жовтні 1911 р. Він був студентом Львівської політехніки, обіцяв себе проявити висококваліфікованим фахівцем, погоджувався працювати за будь-яку плату, яку запропонувало б товариство [3, арк. 65].

Однак на це прохання рада директорів відповіла відмовою, мотивуючи своє рішення тим, що на той час товариство не мало вільних вакансій у технічному бюро [3, арк. 66].

На деякі посади кандидатів пропонував Ревізійний союз українських кооперативів (далі РСУК) [3, арк. 69].

Зі службової записки товариства дізнаємося, що Іванну Дуткевич було прийнято на посаду помічника бухгалтера із зарплатнею 840 кр. в рік (70 кр. на місяць). У даному документі вказано інші можливі виплати службовцям приватних фірм, передбачених даною формою. Зокрема такі види надбавок як: оплата оренди житла, за вислуги, за якісне виконання своїх функцій [6, арк. 2].

Також товариство могло надавати помешкання для проживання. Були три рівні надання помешкання працівникам – звичайне помешкання, помешкання із оплатою світла та опалення, помешкання із оплатою світла, опалення, а також харчування. При цьому надавалися чіткі обмеження щодо вартості цих послуг. Так вартість оренди помешкання не мала перевищувати 15% від ставки, опалення – 20%, а харчування – 38,3%. Також могли бути передбачені інші види утримання. Із зазначеного документу можна зробити висновок, що «Парцеляційне товариство «Земля» у Львові практикувало виплату чистої заробітної платні, без забезпечення своїх працівників матеріальними вигодами [6, арк. 2].

У службових анкетах «Парцеляційного товариства «Земля» у Львові подавалася така інформація: дата і місце народження, час прийняття на роботу, сімейний стан, відомості про членів сім'ї (якщо такі є), інформація про отримання матеріальної допомоги, примітки [6, арк. 3].

У випадку смерті високопоставлених членів товариства рада директорів займалася його похоронами, висловлювала співчуття рідним (як у випадку із Йосипом Максимовичем, бухгалтером товариства), а також здійснювала

одноразову виплату у якості матеріальної допомоги у розмірі трьох посадових окладів померлого [6, арк. 4].

У випадку втрати свого здоров'я на роботі працівники товариства могли претендувати на матеріальне відшкодування по страховому полісі. Питання страхування вирішувалося або самим працівниками, або їх роботодавцями.

Із внутрішнього документообігу дізнаємося, що парцеляційне товариство «Земля» здійснювало страхування своїх службовців у «Пенсійному інституті українських приватних урядників» у Львові [5, арк. 2]. Його діяльність регламентувалася законом від 16 грудня 1906 р. (пр. 65). Відповідно до цього положення усі службовці могли застрахуватися на випадок втрати працездатності у їх інституті. При цьому реєстрацію цих службовців мало здійснити саме товариство [5, арк.3].

Отже, при виборі кадрів парцеляційне товариство «Земля» керувалося рекомендаціями з попередніх місць роботи, а також репутацією кандидата на посаду. Підбір кадрів здійснювався членами ради директорів. Своїм працівникам товариство пропонувало чіткі умови праці та соціальний пакет.

Список використаних джерел:

1. Янюк І. Структура і організація управління парцеляційного товариства «Земля» у Львові (1907–1923 рр.)// Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2015. № 1. Ч. 2. – С. 56–59.
2. Янюк І. Основні фінансові показники та особливості організації діяльності парцеляційного товариства «Земля» у Львові напередодні Першої світової війни (1907-1914 рр.)// Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2016. № 1. Ч. 4. – С. 50–52.
3. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі – ЦДАЛ України) ф. 845, оп. 1, спр. 176, 119 арк.
4. ЦДАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 16, 27 арк.
5. Там само, спр. 179, 86 арк.
6. Там само, спр. 177, 60 арк.
7. Там само, спр. 178, 3 арк.